

Nr 341.

Av herr **Hagman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar m. m.

Genom Kungl. Maj:ts proposition nr 209 föreslås ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Propositionens förslag grundar sig på ett av socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen gemensamt avgivet utlåtande daterat den 21 november 1935. I detta utlåtande erinra ämbetsverken om vad som av föredragande departementschefen anfördes rörande den blivande lagstiftningens tillämpningsområde vid framläggandet av den proposition 1929, som ledde till antagandet av den nu gällande lagen. Detta principiella uttalande var av följande lydelse:

»Vid bestämmande av de sjukdomar, som skola omfattas av den föreslagna lagen, bör strängt fasthållas, att denna bör avse endast sådana sjukdomar, vilkas uppkomst utan större svårighet kan ledas tillbaka till arbetet eller därmed sammanhängande förhållanden. Med hänsyn härtill böra alla sådana åkommor utmönstras, beträffande vilka — även om de genom arbetet eller därmed förbundna omständigheter kunna främjas i sin uppkomst eller utveckling — det icke kan antagas för visst, att de hava sin grund i själva arbetet eller vad därmed har samband. Nödvändigt är därför, att försäkringen begränsas till sådana yrkessjukdomar, som i regel kunna tydligt skiljas från andra åkommor.»

Ämbetsverken anföra i sitt utlåtande av den 21 november 1935, att de principer, som kommit till uttryck i departementschefens uttalande 1929, allt fortfarande synas böra gälla.

Vid granskning av den nu föreliggande propositionen kommer man ganska snart till den uppfattningen, att de principer, vilka ansetts böra läggas till grund för den reviderade lagstiftningen, icke blivit konsekvent efterföljda och tillämpade. Många ämnen, vilkas hanterande ostridigt synes medföra yrkessjukdomar, hava icke medtagits i den föreslagna nya lagen.

Ett av dessa ämnen, som icke medtagits i den föreliggande propositionen som orsak till yrkessjukdom, är *terpentin*, trots att resultaten av de i denna fråga företagna utredningarna mycket tydligt visa, att yrkessjukdom, särskilt i form av eksem, har stor utbredning bland de yrkesutövare, vilka i sitt dagliga arbete använda särskilt den s. k. svenska terpentinen.

Redan under år 1928 fäste arbetare och arbetsgivare inom måleriyrket genom Svenska målareförbundet och Målarmästarnas riksförening yrkesin-

spektionens uppmärksamhet på det hälsoskadliga i användandet av svensk terpentin. Vid detta tillfälle företogs en undersökning inom Svenska målareförbundet rörande förekomsten av sjukdomar förorsakade av nämnda material. Vid denna undersökning anmälde sig emellertid endast ett mindre antal av dem, som varit utsatta för eksem eller annan sjukdom förorsakad av terpentin, varför socialstyrelsen i en skrivelse till Svenska målareförbundet, dagtecknad den 13 juni 1929, förklarade, att den på grund av vad som då framkommit icke funnit tillräcklig anledning för vidtagande av särskilda åtgärder i ärendet.

Då frågan på nytt aktualiserades genom Kungl. Maj:ts uppdrag åt medicinalstyrelsen, socialstyrelsen och riksförsäkringsanstalten att efter en av dessa i januari 1935 uppgjord plan verkställa utredning om revision av gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar, och de tvenne särskilt tillkallade sakkunniga, herrar Boström och Topelius, hos Svenska målareförbundet hemställde om material för bedömandet av frågan rörande förefintliga yrkessjukdomar, som uppkommit genom användandet av terpentin, företogs inom nämnda förbund en förnyad undersökning bland förbundets medlemmar. Denna undersökning gav till resultat, att ej mindre än 172 anmälningar om sjukdomsfall inkommo. Av dessa gällde 147 fall eksem och 19 fall diverse andra sjukdomar, som i 15 fall av läkare även ansetts bero på inverkan av terpentin.

Av de inkomna 172 anmälningarna av sjukdomsfall härrörde sig inemot 100-talet fall enbart från Stockholm. Ej mindre än 120 av de 172 fallen voro undersökta av läkare. Flera av fallen voro så pass svårartade, att vederbörande under längre eller kortare perioder icke kunnat utföra arbete i sitt yrke. Vissa av de sjuka hade rekommenderats av läkare »att byta verksamhet» i de fall, då sjukdomen varit av särskilt svårartad beskaffenhet.

En av de tillkallade sakkunniga, doktor Boström, har därjämte haft tillfälle att på ett 20-tal yrkesmålare med eksem företaga särskild s. k. överkänslighetsprövning, som givit till resultat, att ej mindre än 75 % av de sålunda undersökta visat överkänslighet för svensk terpentin.

Av förut nämnd av herrar Boström och Topelius verkställd undersökning, avseende åren 1930—1935 och som huvudsakligen upptager fall av *eksem eller dermatit*, framgår också, att de ojämförligt flesta av de inträffade sjukdomsfallen berott på användandet av terpentin i vederbörandes yrkesarbete.

Av de i Stockholm anmälda fallen av terpentineksem finnas för ett 60-tal uppgifter om vilka läkare vederbörande anlitat och vid vilka tidsperioder de olika personerna varit behäftade av sjukdomen, varför uppgifterna rörande dessa lätt kunna kontrolleras.

I den sammanställning av socialstyrelsens uppgifter för åren 1933—1935, rörande »läkares anmälan om sjukdomsfall, som kan vara föranlett av hälsofarligt arbete», som uppgjorts av docenten Gerhard Rundberg, framhålles även terpentinet bland de särskilt sjukdomsframkallande ämnena. Antalet upptagna fall av sjukdom förorsakade av terpentin uppgår till 33, medan för andra uppräknade ämnen betydligt lägre siffror äro angivna.

I den av ämbetsverken föranstaltade undersökningen omnämnes den av herrar Boström och Topelius verkställda undersökningen avseende åren 1930—1935. Förutom en del ets- och frätskador angivas ett antal fall av eksem eller dermatit. Det har också föreslagits, att ersättning skall utgå för vissa av dessa ämnen, vilka anses framkalla yrkessjukdomar. Terpentinet har angivits som orsak till eksem i mer än 10-dubbelt detta antal fall, men terpentinsjukdomarna ha det oaktat icke upptagits bland de yrkessjukdomar, för vilka ersättning skall kunna utgå.

Av ämbetsverkens utredning framgår även, att »en del av de hörda läkarna förorda, att vissa eksem upptagas såsom yrkessjukdomar», ehuru det icke är angivet i detta sammanhang vilka arter av eksem, de ansett böra upptagas.

I det kollektivavtal, som är gällande mellan parterna i måleriyrket i Stockholm, finnes en bestämmelse av följande innehåll: »Såväl arbetare som arbetsgivare äro skyldiga att iakttaga vad i lagen om hälsoskydd i arbete finnes angivet. Arbetsmaterial som äro för hälsan skadliga få ej användas. *Som skadliga materialier räknas otillräckligt renad terpentin.*»

Av denna bestämmelse tillika med vad som ovan anförts rörande den gemensamma framställningen från Svenska målareförbundet och Målarmästarnas riksförening till yrkesinspektionen 1928 framgår, att både arbetsgivare och arbetare äro medvetna om det hälsovådliga i användandet av dåligt renade terpentinsorter.

Erfarenheten uppgives emellertid hava givit vid handen, att bestämmelsen i gällande kollektivavtal icke är ett tillräckligt skydd för arbetarna i berörda hänseende, och möjligheterna att kontrollera vilka terpentinsorter som arbetsgivarna tillhandahålla i arbetet äro mycket begränsade. Den alltjämt förekommande och tämligen omfattande yrkessjukdomen bland målarkåren är ett tillräckligt bevis härför.

En inom yrket förefintlig erfarenhet har givit vid handen, att det i huvudsak är den svenska terpentinen (sulfatterpentin), som medför dessa hälsovådliga verkningar. Tidigare användes denna terpentinsort i betydligt mindre omfattning än vad nu är fallet. Den s. k. franska terpentinen är av annan klass och betydligt mindre farlig för hälsan. Den ställer sig emellertid dyrare i inköp, och detta torde vara orsaken till att den svenska terpentinen erhållit ökad användning inom yrket.

Med stöd av de motiv, som här ovan anförts, får jag därför hemställa,

att riksdagen måtte i den nu föreslagna lagens 1 §, som innehåller en förteckning över de ämnen, vilka kunna medföra yrkessjukdomar, även intaga ämnet terpentin.

Stockholm den 16 mars 1936.

Oskar Hagman.